

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ята секція

СПРАВА «ГУРЕПКА ПРОТИ УКРАЇНИ (№ 2)»
(CASE OF GUREPKA v. UKRAINE (no. 2))
(Заява № 38789/04)

РІШЕННЯ

Страсбург

8 квітня 2010 року

ОСТАТОЧНЕ

08 липня 2010 року

Текст рішення може підлягати редакційним правкам.

У справі «Гурепка проти України (№2)»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Пієр Лоренцен (Peer Lorenzen), Голова,
Карел Юнгвірт (Karel Jungwiert),
Райт Маруст (Rait Maruste),
Марк Віллігер (Mark Villiger),
Ізабель Берро-Лефевр (Isabelle Berro-Lefevre),
Здравка Калайджієва (Zdravka Kalaydjieva), судді,
і Михайло Буроменський (Mykhaylo Buromenskiy), суддя ad hoc,
а також Клаудія Вестердік (Claudia Westerdiek), секретар секції,
після наради за зачиненими дверима 16 березня 2010 року,

постановляє таке рішення, винесене того самого дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена за заявою (№ 38789/04), поданою проти України до Суду на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянином України Гурепкою Миколою Васильовичем (далі — заявник) 27 вересня 2004 року.

2. Уряд України (далі — Уряд) був представлений його Уповноваженим — п. Ю. Зайцевим.

3. Заявник стверджував, зокрема, що він не мав можливості оскаржити рішення суду першої інстанції у справах про адміністративні правопорушення (стаття 2 Протоколу № 7 до Конвенції) і що його справу було розглянуто за його відсутності (пункт 1 статті 6 Конвенції).

4. 26 травня 2009 року Голова п'ятої секції вирішив направити Уряду подану заяву. Також Суд вирішив розглядати питання щодо суті та прийнятності заяви одночасно (пункт 3 статті 29 Конвенції).

ЩОДО ФАКТІВ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

5. Заявник народився у 1956 році і проживає у м. Сімферополі.

A. Перше провадження

6. 6 вересня 2005 року Суд констатував наявність порушення статті 2 Протоколу № 7 до Конвенції у справі заявника, встановивши відсутність ефективних заходів юридичного захисту у контексті рішення суду від 1 грудня 1998 року, яким суд першої інстанції застосував до заявника адміністративний арешт (див. рішення у справі «Гурепка проти України» (*Gurepka v. Ukraine*), заява № 61406/00, пп. 59–62, рішення від 6 вересня 2005 року).

7. Після набуття рішенням Суду статусу остаточного заявнику було сплачено присуджену суму відшкодування моральної шкоди.

8. 4 січня, 20 лютого і 2 жовтня 2006 року заявник направляв Голові Верховного Суду України скарги про перегляд рішення від 1 грудня 1998 року, але безрезультатно.

В. Друге провадження

9. 8 травня 2003 року заявник і двоє інших осіб подали до Київського районного суду м. Сімферополя позов до ВАТ «Крименерго», оскаржуючи відключення електропостачання приміщення, в якому знаходився офіс заявників.

10. 27 квітня 2005 року суд частково задовольнив позовні вимоги заявника і зобов'язав відповідача відновити електропостачання. Рішення не оскаржувалося та набуло законної сили. Зі слів заявника, воно було виконане 14 жовтня 2005 року.

С. Третє провадження

11. 3 березня 2004 року заявник не з'явився у судове засідання до Сімферопольського районного суду Автономної Республіки Крим для розгляду цивільної справи, в якій заявник виступав як представник позивача. Того ж дня, за відсутності заявника, секретар суду склав протокол про адміністративне правопорушення, а саме — про неповагу до суду у зв'язку з ухиленням заявника від явки у судове засідання, якою він виявив таке ставлення до суду.

12. 19 квітня 2004 року Залізничний районний суд м. Сімферополя визнав заявника винним у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 185-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення, та наклав на нього стягнення у вигляді штрафу у сумі 136 гривень (на той час приблизно 20 євро). Заявник не був присутнім у судовому засіданні. У постанові суду було зазначено, що заявник був належним чином повідомлений про дату і час розгляду справи. За словами заявника, він не отримував судової повістки про участь у судовому засіданні.

13. 8 серпня 2004 року заявник звернувся до Голови Верховного суду Автономної Республіки Крим зі скаргою про перегляд постанови від 19 квітня 2004 року.

14. Листом від 30 серпня 2004 року виконуючий обов'язки Голови Верховного суду Автономної Республіки Крим повідомив заявника про відсутність підстав для перегляду постанови у його справі, оскільки постанова від 19 квітня 2004 року була обґрунтованою і при її винесенні не було допущено процесуальних порушень.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року

15. Частина 1 статті 185-3 Кодексу передбачає:

«Неповага до суду, що виразилась у злісному ухиленні від явки в суд свідка, потерпілого, позивача, відповідача або в непокоренні зазначених осіб та інших громадян розпорядженню головуєчого чи в порушенні порядку під час судового засідання, а так само вчинення будь-ким дій, які свідчать про явну зневагу до суду або встановлених у суді правил,—

тягнуть за собою накладення штрафу від шести до дванадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб».

16. Законом України від 24 вересня 2008 року було запроваджено другий рівень юрисдикції у справах про адміністративні правопорушення (стаття 287 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

17. Інші відповідні положення Кодексу викладені в рішенні у справі «Гуренка проти України» (див. вище, пп. 28–32) і в рішенні у справі «Надточій проти України» (*Nadtochiy v. Ukraine*), заява № 7460/03, п. 13, рішення від 15 травня 2008 року).

ІІІ. ПОЯСНЮВАЛЬНА ДОПОВІДЬ ДО ПРОТОКОЛУ № 7 ДО КОНВЕНЦІЇ

18. Відповідні пункти пояснювальної доповіді до Протоколу № 7 до Конвенції передбачають таке:

«17. Ця стаття гарантує кожному, кого суд визнав винним у вчиненні кримінального правопорушення, право на перегляд судом вищої інстанції факту визнання його винним або винесеного йому вироку. Але це не означає, що у кожній справі перегляду підлягає і факт визнання особи винною і винесення вироку. Так, наприклад, якщо засуджена особа визнала себе винною у вчиненні злочину, це право може бути обмежене можливістю перегляду лише вироку. У порівнянні із відповідними положеннями Загальної декларації прав людини (пункт 5 статті 14) до тексту статті було додано слово «суд» з метою ясно визначити, що це положення не стосується правопорушень, які розглядалися органами, які не є судами у розумінні статті 6 Конвенції.

...

20. Пункт 2 статті встановлює винятки із права на перегляд судом вищої інстанції:

— для незначних правопорушень, передбачених законом;

— у справах, у яких відповідну особу судив у першій інстанції найвищий суд, наприклад в силу статусу цієї особи, яка займає посаду міністра, судді або іншу високу посаду, або в силу самої природи правопорушення;

— у справах, у яких відповідну особу було визнано винною і засуджено після оскарження виправдувального вироку.

21. При вирішенні питання про визнання правопорушення незначним важливим критерієм є те, чи карається воно позбавленням волі чи ні».

ЩОДО ПРАВА

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

19. Заявник скаржився, що суд за його відсутності виніс рішення про накладення на нього штрафу за порушення статті 185-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також щодо несправедливості провадження у його справі. Він посилався на пункт 1 статті 6 Конвенції, який у відповідних положеннях передбачає таке:

Пункт 1 статті 6 Конвенції

«Кожен має право на ... розгляд його справи ... незалежним і безстороннім судом, ... який ... встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення...»

А. Щодо прийнятності

20. Суд зазначає, що скарга не є явно необґрунтованою у розумінні пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших причин. Таким чином, Суд визнає її прийнятною.

В. Щодо суті

21. Заявник стверджував, що його не було належним чином повідомлено про дату і час розгляду справи і що відмітки у повідомленні про вручення повістки суду не свідчать про те, що вона була йому вручена. Заявник стверджував, що він не отримував таких повісток, і що у матеріалах справи немає відомостей про вручення їх йому. Відповідно він вважав, що його було позбавлено можливості особисто брати участь у розгляді своєї справи. Він також стверджував, що протокол про вчинення ним адміністративного правопорушення було сфальсифіковано, оскільки секретар суду, який склав цей протокол, був присутнім разом з ним у іншому залі засідань при розгляді іншої справи.

22. Уряд стверджував, що заявника було належним чином повідомлено про дату і час судового розгляду і що відповідальність за його неявку до суду не може бути покладена на державу. Відповідно Уряд стверджував про відсутність порушення прав заявника, передбачених пунктом 1 статті 6 Конвенції.

23. Суд нагадує, що принцип рівності сторін — один із складників ширшої концепції справедливого судового розгляду — передбачає, що кожна сторона повинна мати розумну можливість представляти свою сторону в умовах, які не ставлять її в суттєво менш сприятливе становище в порівнянні з опонентом (див. рішення у вищезгаданій справі *«Надточій проти України» (Nadtochiy v. Ukraine)*, п. 26, з подальшими посиланнями).

24. У цій справі заявника було визнано винним у злісному ухиленні від явки в суд, і протокол про адміністративне правопорушення було складено за його відсутності (див. пункт 11). Крім того, матеріали, надані Урядом, не містять документів, які б підтверджували, що заявника було належним чином повідомлено про розгляд судом його справи. Повідомлення про виклик до суду заявника не містить відомостей про його отримання. Відповідно немає доказів того, що заявнику було відомо про триваючі провадження у його справі.

25. Суд вважає, що у провадженнях в адміністративній справі щодо заявника не забезпечувалися важливі процедурні гарантії і що, враховуючи обставини справи, ці процедурні недоліки були достатньо серйозними, аби ставити під сумнів справедливість провадження. За цих обставин Суд не вважає необхідним розглядати інші скарги заявника щодо несправедливості провадження.

Таким чином, мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 2 ПРОТОКОЛУ № 7 ДО КОНВЕНЦІЇ

26. Заявник скаржився, що він не мав можливості оскаржити рішення суду, яким його визнано винним у вчиненні адміністративного правопорушення. Він посилався на статтю 13 Конвенції.

27. Суд нагадує, що стаття 13 Конвенції як така не гарантує право на оскарження або право на другий рівень юрисдикції (див. ухвалу у справі *«Корчинський проти Польщі» (Korczynski v. Poland)*, заява № 28863/95, рішення від 1 липня 1998 року, і ухвалу у справі *«Цсепіова проти Словаччини» (Csepova v. Slovakia)*, заява № 67199/01, рішення від 14 травня 2002 року). Однак Суд в тій мірі, в якій він є повноважним вивчати обставини

справи, вирішив розглядати питання, поставлені заявником, за статтею 2 Протоколу № 7 до Конвенції, яка у відповідних положеннях передбачає таке:

Стаття 2 Протоколу № 7 до Конвенції

«1. Кожен, кого суд визнав винним у вчиненні кримінального правопорушення, має право на перегляд судом вищої інстанції факту визнання його винним або винесеного йому вироку. Здійснення цього права, включаючи підстави, на яких воно може бути здійснене, регулюється законом.

2. Із цього права можуть поширюватися винятки для передбачених законом незначних правопорушень або коли відповідну особу судив у першій інстанції найвищий суд, або коли її було визнано винною і засуджено після оскарження виправдувального вироку».

А. Щодо прийнятності

28. Суд зазначає, що скарга не є явно необґрунтованою у розумінні пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Таким чином, подана скарга є прийнятною.

В. Щодо суті

29. Заявник зазначив, що на той час, а саме у квітні 2004 року, не існувало процедури оскарження рішень судів першої інстанції у справах про адміністративні правопорушення. Він вважав, що правопорушення, у вчиненні якого він був визнаний винним, було достатньо серйозним, і тому не становить виключення у розумінні пункту другого статті 2 Протоколу № 7 до Конвенції.

30. Уряд зазначив, що заявник міг подати клопотання про перегляд рішення як до суду, так і до прокурора, і що він подав таке клопотання до апеляційного суду Автономної Республіки Крим, який здійснював перегляд рішення у його справі. Уряд також зауважив, що у вересні 2008 року до Кодексу України про адміністративні правопорушення було внесено зміни, якими запроваджено процедуру апеляційного оскарження (див. вище п. 16).

31. Уряд також зазначив, що у цій справі, на відміну від попередньої справи заявника (див. вище п. 16), суд призначив більш м'яке покарання, а саме штраф у розмірі 136 гривень (близько 20 євро на той час), а отже, враховуючи фактичні наслідки провадження для заявника, це провадження є виключенням, яке підпадає під дію пункту 2 статті 2 Протоколу № 7.

32. Суд нагадує, що він уже досліджував подібні питання у попередній справі заявника (зазначеній вище) і встановив, що Кодекс України про адміністративні правопорушення не передбачав процедури апеляційного оскарження, а процедура винесення прокурором постанови не відповідала вимогам статті 2 Протоколу № 7 до Конвенції (див. рішення у справі *«Гуренка проти України»* (*Gurepka v. Ukraine*) від 6 вересня 2005, заява № 61406/00, пп. 59–61). Твердження Уряду про те, що другий рівень юрисдикції було введено у Кодекс у 2008 році, не стосується обставин цієї справи, яка мала місце у 2004 році. За цих обставин Суд не вбачає причин відхилитися від висновків, яких він дійшов у рішенні *«Гуренка проти України»* (*Gurepka v. Ukraine*).

33. Уряд стверджував, що правопорушення, у вчиненні якого було визнано винним заявника, було «незначним правопорушенням» у розумінні пункту 2 статті 2 Протоколу №

7 до Конвенції. У зв'язку з цим Суд вивчав положення пояснювальної доповіді до Протоколу № 7 до Конвенції, які чітко встановлюють, що при вирішенні питання про те, чи є правопорушення незначним, важливим критерієм є те, чи карається воно позбавленням волі (див. вище, п. 24). У цій справі стаття 185-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає, що відповідне порушення карається адміністративним арештом строком до 15 діб. Беручи до уваги мету статті 2 Протоколу № 7 і природу гарантій, які вона передбачає, Суд вважає, що правопорушення, за вчинення якого законом передбачено основне покарання у вигляді позбавлення волі, не може вважатися «незначним» у розумінні пункту 2 вказаної статті. Віднесення цієї справи до винятків, як про це стверджує Уряд, є неможливим (див. рішення у справі «Зайцевс проти Латвії» (*Zaicevs v. Latvia*), заява № 65022/01, п. 55, ECHR 2007-IX (витяги)).

34. У світлі вищевикладених міркувань Суд робить висновок про те, що у цій справі мало місце порушення статті 2 Протоколу № 7 до Конвенції.

III. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ

35. Заявник скаржився за статтею 2 Протоколу № 7 до Конвенції, що під час першого провадження йому було відмовлено у задоволенні клопотань про перегляд, поданих до Верховного Суду України, і що саме з цієї причини рішення Суду у його попередній справі № 61406/00 (згадана вище) не було виконане. Він також скаржився, що органи державної влади не забезпечили йому права на справедливий судовий розгляд протягом розумного строку, що є порушенням пункту 1 статті 6 Конвенції. Заявник скаржився за статтями 6 і 13 Конвенції щодо несправедливості та тривалості другого провадження та щодо відсутності ефективних заходів юридичного захисту у судах вищої інстанції.

36. Однак у світлі усіх наявних матеріалів і в тій мірі, в якій він є повноважним вивчати оскаржувані питання, Суд встановлює, що вони не вказують на порушення прав і свобод, закріплених у статтях, на які посилався заявник.

37. Відповідно ця частина заяви є явно необґрунтованою і повинна бути оголошена неприйнятною відповідно до пунктів 3 і 4 статті 35 Конвенції.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

38. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію».

39. Заявник вимагав 15 000 євро відшкодування моральної шкоди.

40. Уряд вважав, що сума, яку вимагає заявник, є надмірною і не має жодного причинно-наслідкового зв'язку між стверджуваним порушенням та заявленим розміром відшкодування моральної шкоди.

41. Суд зазначає, що у випадку, якщо особа у результаті провадження, яке не відповідало вимогам Конвенції щодо справедливості, була покарана судом, як це було у цій справі, повторний розгляд справи за вимогою заявника по суті є належним способом відшкодування за порушення (див., *mutatis mutandis*, рішення у справі «Окалан проти

Туреччини» (*Ocalan v. Turkey*) [ВП], заява № 46221/99, пп. 207–210, ECHR 2005-IV). Отже, Суд вважає, що визнання порушення Конвенції саме по собі є достатньою справедливою сатисфакцією.

42. Заявник не заявив жодних вимог щодо судових витрат, відповідно Суд нічого не присуджує.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скарги за пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 2 Протоколу № 7 до Конвенції щодо третього провадження прийнятними, а решту скарг у заяві — неприйнятними.

2. *Постановляє*, що у цій справі мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

3. *Постановляє*, що у цій справі мало місце порушення статті 2 Протоколу № 7 до Конвенції.

4. *Постановляє*, що встановлення наявності порушення є достатньою справедливою сатисфакцією будь-якої моральної шкоди, якої міг зазнати заявник.

5. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою і повідомлено письмово 8 квітня 2010 року відповідно до пунктів 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
Секретар

Пеер ЛОРЕНЦЕН
Голова